СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I

Рік LIV Ч. 254. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 28. грудня 1946. No. 254. New York and Jersey City, Saturday, December 28, 1946. Vol. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States. FIVE CENTS elsewhere.

СОВЄТСЬКО-КОМУНІСТИЧНИЙ „ЗАГОВІР" В АМЕРИЦІ

Ерні Адамсон, радник сенаторського комітету для прослідження не-американської активности в Злучених Державах, виступив дня 25. грудня зі заявою, в якій стверджує: 1. В Злучених Державах існує „заговір", який змагає до викликання в країні комуністичної революції при допомозі генеральних страйків та інших засобів. 2. Сімнадцять важливих робітничих юній СІО є опановані агентами Совєтського Союзу. 3. Конгресова Бібліотека є „пристанню чужинців та чужинно настановлених американців". 4. Департамент стейту повинен запротестувати проти діяльности „численних представників чужих держав", приділених до О. О. Д., та які „зі сліпим послухом виконують диктати з Москви". Інші члени згаданого комітету застерегли собі право коментарів до тверджень Адамсона, а один член комітету заявив, що він цих тверджень раніше не бачив та що вони є для нього цілком нові. СІО і Конгресова Бібліотека назвали твердження Адамсона неправдивими. З метою потвердити, або спростувати звідомлення Адамсона, комітет збереться правдоподібно на початку наступного тижня. Виступ Адамсона викликав в країні зрозумілу сензацію та численні коментарі і доповнення.

ЗГАДКА ПРО УКРАЇНСЬКІ ВИРОБИ.

Журнал "True" за січень 1947 помістив у кольорах українські вишивані блюзки з робітні „Юкрейнієн Арт енд Новелті Шап", якої управителькою є п-нна Марія Клячко. Це вже четвертий раз упродовж одного року поміщено у цьому журналі українські речі зі згаданого магазину.

ЯК У ПОЛЬЩІ?

До Злучених Держав прибуло з Европи, згл. з Польщі, 600 поляків, що є американськими горожанинами. Вони, пише „Нови Сьвят", дали перший правдивий образ того, що діється тепер у Польщі. Казали, що москаль осягнув те, чого ніколи не зміг осягнути варвар-німець. Заломлюється уже й польський селянин, всюди квізлінґи: „Між своїми не знати, хто ворог, а хто приятель... Навіть у власній хаті чоловік часом не знає, хто йому ворог, а хто приятель, хто кому служить. Страх, смертельний жах. Ось чого доконав страшний ворог. У тому — найбільше лихо". Ось ці слова „польського хлопа", пише часопис, відкривають нам „образ страшної, польської дійсности".

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОСЕЛЕНЕЦЬ В КАНАДІ.

Має ним бути Василь Єлиняк, років 87, що живе на своїй фармі в Чипмен, в Алберті. Є він одним з двох кандидатів, яких державний департамент в Отаві вибрав для спеціяльного вшанування в Тижні Канадійського Горожанства. Це торжество відбудеться 3. січня в Отаві, в палаті Найвищого Суду Канади. Василь Єлиняк це патріярх української іміґрації в Канаді, до якої прибув в 1891 році. Канадійська преса, що пише тепер про нього, вважає його представником фізично працюючої кляси „нових канадійців". Він почав працювати як фармерський робітник за $110 річно. Його діти і 14 внуків вибились на різні становища. Часопис „Українські Вісти" пише з цього приводу в статті п. н. „Признання для горожан українського походження", таке:

„Вибір п. Єлиняка для спеціяльного вшанування його на торжестві в Отаві як представника іміґрації всіх рас і народів, є признанням не тільки для нього, на що він собі добре заслужив, але також признанням для усіх статочних і працьовитих українських поселенців, для їх дітей й внуків, а тим самим признанням і для українського імени".

СЕРЕД „РУССКИХ" З ГАЛИЧИНИ.

Филаделфійська, москвофільська „Правда" пише про те, „що нас губить". Каже, що айриші, поляки та інші мають школи, шпиталі й т. п., бо в них є „один пастир і одно стадо", а „в нас десятки пастирів і сотня стад". Пише далі, що „русскі" поділені не тільки на два ворожі табори, православних і унїятів, але й між самими православними нема дисципліни, а „в многих парохіях замісць добрих, трудолюбивих пастирів є пів-ідіоти, що деморалізують вірних".

Біля цеї статті поміщена друга, про „ізменників", себто про галичан — „українських націоналістів", що не радіють так як галичани — „кацапи" возєднанням з Совєтським Союзом, але шлють протести й меморіяли до Обєднаних Держав проти Москви і готові „з чортом заключити „союз", щоб добитись своїх цілей.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ!

ЩЕ ПРО „НАЦІОНАЛІСТИЧНІ ПЕРЕСУДИ" І ЧИСТКУ В УКРАЇНІ

Асошієйтед Прес подала ще деякі подробиці про виступ „Большевика" з домаганням боротьби проти „націоналістичних пересудів" в Україні. Навязуючи до „серіозних ідеологічних помилок і ухилів націоналістичного характеру" в творах літератури та історії, „Большевик" твердить, що найбільш небезпечною є „ворожа теорія, яка протиставляє українську культуру російській", та заявляє, що культура російського народу є найбільша з усіх народів Совєтського Союзу.

„Правда" з 26-го грудня виступила з гострою критикою повільного виконування нового пятирічного плану в поодиноких ділянках совєтського господарства. В цій самій газеті подається, що в Одесі засуджено на кару смерти И. П. Онищенка, бувшого заступника директора збіжевого магазину, за те, що він мав зорганізувати „банду розкрадувачів зерна". Чотирьох товаришів Онищенка засуджено на десять років тюрми а пятого на сім років.

ЯК ОБХОДИЛИ РІЧНИЦЮ „ОКТЯБРСЬКОЇ" В КИЄВІ.

Совєтська преса розписується широко про святкування роковин Жовтневої Революції в поодиноких містах Совєтського Союзу. В Києві — пишуть „Правда" і „Ізвєстія" у власних кореспонденціях — святковано рівночасно 29-річницю „октябрської" і 3-ту від прогнання німців. Офіціяльна частина святкувань відбулася в салі театру опери і балету ім. Шевченка, в якій зібралися стахановці київських підприємств, вчені, письменники, військові, бувші партизани та представники партійних організацій. В президії були „керівники українського правительства", представники війська, науки, мистецтва, літератури. В почесну президію обрано — серед овацій — „великого Сталіна". З промовами виступили секретар Київського обкому партії Сердюк та секретар ЦК КП(б)У по пропаганді Назаренко. „З більшим підйомом" прийнято притітальне письмо до Сталіна. Концерт зачався виконанням „твору українських композиторів" — героїчної композиції „Слава великому Сталіну". Чергового дня на Хрещатику відбувся військовий „парад", в якому мало взяти участь 300,000 людей, та під час якого несено портрети Сталіна. „Щасливий український нарід виказав горячу відданість „великому Сталіну" — кінчаються кореспонденції. Виходило б, що на всіх парадах в Києві був тільки один „великий Сталін".

ВІД СТАЛІНГРАДУ ДО ВІДНЯ.

Так називається літературний альманах, присвячений військам 3-го Українського фронту, що відбули тисячекільометровий похід від Сталінграду до Відня, та виданий совєтсько - українським видавництвом „Радянський письменник", повідомляє „Літературная Газета" з 13-го жовтня. В книгу увійшли нариси, оповідання та записки очевидців і учасників боїв. З надрукованих в Альманаху авторів подається імена К. Симонова, Б. Горбатова, С. Михалкова, Л. Первомайського, П. Усенка, Е. Долматовського, П. Павленка, А. Левади, І. Гончаренка та А. Черненка. До літературної редакції належали А. Черненко, І. Ле та А. Левада.

УКРАЇНКА ПРИ НАУКОВИХ ДОСЛІДАХ.

Ню Йорк Ворлд Телеґрем з 16. грудня б. р. помістив статтю про наукові лікарські досліди на щурах, що їх переводять в медичнському відділі Ню Йорк Юніверсіті Каледж. Замітне, що поміщено дві фотографії, на яких є мисс Мері Кот, яка досліджує у лябораторії та яка є українкою з походження, дочкою українця-ветерана М. Демського, а також Михайла Джорджія, про якого часопис пише, що є українцем і родом з „прекрасного міста Львова" і вже 12 років працює у цьому відділі, маючи під своїм зарядом сотки щурів, призначених для дослідів.

УКРАЇНСЬКІ ТІНІ БІЛЯ СМЕРТНОГО ЛОЖА СТАЛІНА.

У звязку з поголосками про хворобу Сталіна, „Шікаґо Дейлі Нюз" помістив на першій сторінці барвний рисунок, на якому представлене „смертне ложе" Сталіна, біля якого заходяться кілька лікарів. Коло ліжка стоять безлічі тіней і вгорі є напис: „Шість мілїонів українців, зліквідованих голодом". Немає сумніву, що навіть такому професійному вбивникові як Сталін, стануть перед очима бодай перед смертю усі ті злочини, що він їх поповнив над українським народом.

НАЗВИ ВУЛИЦЬ У ЛЬВОВІ.

Канадійське, большевицьке „Українське Життя" пише про нові вулиці у Львові, як Георгія Дімітрова, Броз-Тіта, Бенеша, Тадеуша Бой-Желенського і т. п.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Добираймо доцільних засобів.

Хочемо вратувати нещасних скитальників в Европі. Думаємо над тим, що тепер ще треба зробити, щоб їх дістати якнайбільше на американську землю. І то якнайскорше і найпевніше.

На те, що треба робити, вказала, між іншими, пані Елінор Рузвелт, як приймала делегації наших Комітетів, що інтервенювали в неї в справі українських скитальців. Вона сказала, що треба масово впливати у справі скитальців на наше законодатне тіло, на конґрес у Вашинґтоні, на сенаторів і конґресменів, що зїдуться з початком січня на нові наради конґресу.

Як бачимо, справа цілком ясна: Конґрес у Вашинґтоні рішить, чи допустити до Злучених Держав скитальників з Европи та в якій скількости. Отже туди треба нам вдаватись.

Немає сумніву, що конґрес цеї справи не відкине. Щось він у цьому випадку зробить, якесь число скитальників допустить, відповідно злагіднюючи іміґраційні закони. Та питання: Що зробить, яке число допустить? Це залежатиме у многім від цього, як на це зареаґує американське громадянство.

І не тільки це. Нас, американських українців, обходить ще окремо справа ратування українських скитальників, які фіґурують на скитальщині як польскі совєтскі, румунські, чехословацькі чи інші громадяни. Ця обставина може спричинити, що хоч у Вашинґтоні ухвалять допущення більшої квоти скитальників з Европи, то українські скитальники готові з цього малощо скористати. Як будуть допускати відповідними квотами, окремими для кожної державної приналежности, тоді готові дістатись до Злучених Держав скитальники різної національности, але не української. Тому саме було б побажаним і справедливим, щоб конґрес ухвалив певну квоту з точним означенням по національности, а не по державній приналежности. Себто, щоб призначив, скільки має дістатись сюди поляків, росіян, жидів, литовців і т. д., а теж і скільки українців.

Щоб таке сталось, треба усім нам про це дбати, і то не тільки нашим центральним Комітетам, але й цілому нашому загалові, нашим організаціям, громадам, парохіям, а навіть і поодиноким громадянам. Усім нам треба засипувати тепер сенаторів та конґресменів, а теж і уряд, включно з президентом Труманом, петиціями, резолюціями та письмами у цій справі, щоб вони добре пізнали, чому саме треба означити квоти по національности.

Ця справа була обговорювана основно теж і на останніх нарадах Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, що відбулись в Ню Йорку, дня 21. грудня. Ми переконані, що Український Конґресовий Комітет та Зл. У. А. Д. Комітет зроблять у цій справі те, що до них належить, але решту має виконати зорганізований загал. Памятаймо, що коли іде про ратування скитальників, то це є тепер найважніша справа, очевидно попри збіркову акцію.

ГОЛОС З ТОГО СВІТУ.

Перед нами оригінальний лист з Польщі. Пише його молодий українець, вояк Української Повстанської Армії до свого дядька в Америці. Лист говорить сам за себе. В ньому читаємо:

„...В році 1939 батько пішов на війну і попав в німецький полон, де перебув 23 місяців. Ми тоді жили з мамою під Советами і з дня на день дожидали, що підїде машина і нас вивезуть на Сибір. Багато людей вивезли. Коли в 1941 році прийшли німці, тато вернувся з полону і пішов до Союзу де був до 1943 року. В осени того року пішов до УПА. На весні поляки почали нападати на українські села на Холмщині, підпалюючи та грабуючи їх і вбиваючи українське населення. Тато командував сотнею кінноти УПА, та брав участь в багатьох боях, зразу проти німців, а опісля проти большевиків. Як прийшли большевики, вони зараз почали шукати за татом, але ми повтікали з дому, залишивши все. Большевики все понищили, навіть стільчика не залишили цілого. Мама зі сестрами скриваються від 25-го липня 1944 аж до сьогодні. Я мав тільки 15 років, але зголосився до партизанів, щоби боротися проти московських заграбників. Довго не воював, бо через два місяці був ранений два рази в праву руку і по разу в ноги (ще тепер терпне рука, як пишу). Лікувався три місяці і знова пішов до УПА. Села горіли і почалася нова боротьба, про яку важко написати. В одному бою, що ми його звели з большевиками, впало 450 ворогів, в тому один генерал та багато старшин. Від жовтня 1944 до 1945 р. підчас виборів впало біля 30 тисяч самих тільки енкаведистів. Як скінчився фронт в Німеччині, тоді стало ще важче. Тут 1-го березня 1946 почалася вивізка людей і скінчилась в червні. Совети в польських уніформах і таки в своїх впадали до сіл, дуже грабували, палили і розстрілювали цивільне населення за щонебудь. Так відбувався „добровільний" виїзд українців до Советів. Дехто підробив собі польські папери і так лишався. Ми з татом пішли дальше на захід в Польщу. Наш відділ УПА робив акцію проти польського переселенчого війська в Люблині. 9-го березня тато був важко ранений ґранатою, дістав може з 50 осколків, і 11-го березня умер. Я був ввесь час біля батька і похоронив його 60 кілометрів від нашого дому. Тут тепер готуються до виборів, роблять облави по селах і арештують та бють майже всіх половиків. Всі тюрми переповнені людьми, переважно вчеными, бо вони не вміють скриватися. У нас в деяких місцях повикопували люди криївки в землі і тільки під вечір з них виходять. Так тепер ми живемо і не знаємо, що дальше буде; всі чекаємо на зміну в світі..."

КОНЦЕРТНИЙ СЕЗОН У ЛЬВОВІ.

Советські джерела доносять, що концертний сезон у Львові відкрито симфонією - кантою А. Штогаренка, що написана до слів М. Рильського і А. Малишка. Цей „монументально - симфонічний" твір для хору, солістів та оркестри, як доносять, був виконаний в салі Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка симфонічною оркестрою Фільгармонії, державною капелею „Трембіта" і солістами Поліною Мартиненко (мецсопрано) і Пилипом Гаранжею (бас). Диригував проф. М. Колесса. Симфонія має зображати „перемогу над ворогом" і „душевний настрій советських патріотів, які пройшли через вир війни і повернулись з перемогою до мирної праці".

Крім цього концертний сезон відкрито у Львові ще увертюрою „Дружба народів" Р. Глієра, який використав „східній фольклор, вдало повязавши його контрапунктично з російськими наспівами". Це має бути зображення „сталінської дружби народів", під прапором якої „пліч-опліч з росіянами, українцями, білорусами, грузинами, узбеками, азербейджанцями, пройшли важкі роки війни й інші народи Радянської країни". Теж пишуть, що „непогано прозвучали пісні „Про батька народнього" П. Козицького і „Пісня про Вітчизну" В. Барвінського.

РОЗКОПИ В ЧЕРНІГОВІ.

В Чернігові, Україна, працює археологічна експедиція, що вже зібрала чимало цінних памяток старовини. Розкопано, зокрема, храм, збудований 1186 року.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".